

Willem de Zwijgerkerk, 20 januari 2019 met Hanna van Dorssen

Inleiding

Het Bijbelboek Ester staat deze weken op het leestrooster van de kerk. Een boek dat leest als een spannend sprookje. Als u vorige week in de kerk was heeft u al met alle hoofdpersonen van het verhaal kennis kunnen maken.

Zo is er een koning, Ahasveros, hij regeert over een grenzeloos rijk en geeft een grenzeloos feest, waar hij de koningin wil laten optreden. Maar koningin Wasti zegt nee tegen het bevel van de koning om haar schoonheid te tonen. Met haar daad van verzet begint het verhaal.

Als de koning ontwaakt uit zijn roes beseft hij pas goed wat er is gebeurd. Zijn adviseurs waarschuwen hem dat Wasti niet kan blijven. Dat zou wat zijn, als alle vrouwen in het koninkrijk haar voorbeeld gingen volgen en in opstand zouden komen tegen hun man.

Er wordt een schoonheidswedstrijd georganiseerd om een nieuwe koningin te vinden. En op dat punt begint het hoofdstuk dat we vandaag lezen.

Uit de Bijbel: Ester 2: 1-20

Overweging

‘Kom zing het lied van Ester.’ Dat is wat we deze weken in de kerk doen. Hadassa is haar joodse naam, ‘mirthe’ betekent dat. Een plant die altijd groen blijft, waarvan de bloesems een heerlijke geur verspreiden en die doet denken aan het beloofde land, waar Ester vandaan komt. Een plant ook die symbool staat voor de liefde.

Maar in het Perzische rijk heeft Hadassa een andere naam aangenomen. Ester, naar de Perzische godin Astarte. Een naam waarmee ze niet op zal vallen. Want ze hoort bij een volk, het joodse volk, dat weggevoerd is uit hun eigen land. Het beloofde land. Haar volk is nu een volk dat in ballingschap leeft, verspreid over het grote Perzische rijk. En als balling, als vreemdeling, kun je maar beter niet al te veel opvallen.

Veel van de ballingen hebben de slopende tocht van Jeruzalem naar Perzië niet overleefd. Eraan ontsnappen was niet mogelijk, de soldaten van de Perzische koning dreven de mensen voor zich uit. Hadassa is wees. Wat zal ze onderweg wel niet hebben meegemaakt? Ouders die het niet hebben overleefd. En wat heeft ze nog meer aan ellende

gezien? Wat staat er voorgoed in haar geheugen gekerfd? Er is niets nieuws onder de zon. Wat zou er op het netvlies staan van de vluchtelingen, die Syrië moesten verlaten? Ook zij zijn ballingen. Sommigen hebben het geluk dat ze ergens een nieuw leven kunnen beginnen, sommigen hebben het ongeluk dat ze vastlopen in opvangkampen waar het leven mensonterend is, sommigen leven in de illegaliteit en houden zich zoveel mogelijk gedeisd.

Gelukkig heeft Ester Mordechai, haar oom, die haar als dochter heeft aangenomen. Ze leven hun leven onopvallend in de hoofdstad van het Perzische rijk. En ook Mordechai heeft een Perzische naam. Die van hem verwijst naar de god Mardoek. Zo hebben Ester en Mordechai zich aangepast om te overleven. Althans, zo lijkt het op het eerste gezicht. Maar de Bijbel geeft altijd een 'tweede gezicht'. De namen die de twee hebben aangenomen hebben namelijk ook een andere betekenis. In hun eigen taal, het Hebreeuws, betekent Ester 'Ik ben verborgen' en Mordechai 'Ik ben bitter bedroefd'. Daarmee laten zij de sporen van de ballingschap zien en komen ervoor uit dat ze weggevoerde joden zijn, uit Jeruzalem, met hun eigen verhaal.

We hebben allemaal van die sporen opgelopen in ons leven. Mensen die jou ontmoeten hebben soms geen idee. Ze moesten eens weten denk je dan hoe kwetsbaar ik ben. Er is lef voor nodig om dat met een ander te durven delen. Wij kunnen daar als kerkelijke gemeenschap in oefenen. Door naar elkaar om te zien, door eens door te vragen ook als je denkt, ach, ik ken hem of haar al zolang, dat zit allemaal wel goed.

Want mensen, niet zij, maar wij zelf, kunnen soms zomaar in een isolement terecht komen zonder dat je dat direct aan ons ziet. Ondanks alle lieve mensen om ons heen, al onze bezigheden, ons succes, ons hele netwerk. Daar achter kan een andere 'naam' verscholen gaan: eenzaamheid, verlies, verdriet, ziekte, een periode van vertwijfeling in je leven, een stukje van jouw levensverhaal dat niemand kent. Dat verborgen deel van jezelf kan je op een kwade dag in zijn greep krijgen, isoleren. Je krijgt het gevoel geen verbinding meer te kunnen maken met de kleine en grote wereld om je heen. Je redt het niet. En het ideaalbeeld van ons, van onze samenleving, is toch dat je zelfstandig bent, zelfredzaam. Laten we dat hele idee bij het groothuisvuil zetten. Het maakt slachtoffers. Laten we proberen elkaar bij onze echte naam te noemen met alles wat daarbij hoort aan vreugde en verdriet.

Ester en Mordechai hebben elkaar. Zorgen voor elkaar en kennen elkaars verhaal. Als Ester wordt meegenomen naar het paleis wandelt Mordechai dag aan dag langs de voorkant van het vrouwenhuis om te weten hoe het met Ester was, zo staat het in de Bijbeltekst. En als de koning Ester lief krijgt boven alle vrouwen, haar de koninklijke diadeem op haar hoofd zet en haar tot koningin maakt, dan zit Mordechai in de poort van het koninklijk paleis, onopvallend, maar standvastig.

Het is de plek waar alle nieuwtjes uit het paleis gelijk bekend zijn. Hij laat Ester niet alleen.

Dan barst het feestgedruis weer los, waar het boek ook mee begon. De koning richt een groot feestmaal aan, het feestmaal van Ester. Zijn leven stond op zijn kop toen de vorige koningin zomaar 'nee' zei op zijn domme verzoek om voor de feestende mannen te komen dansen. Maar waarom zij dat deed, daar heeft hij zich niet in verdiept. Daar heeft hij haar niet naar gevraagd. Er moest gelijk een plaatsvervanger komen en dag in dag uit kwamen de meisjes, die zijn afgang en onzekerheid wegstukten. Weg van de vragen, weg van zijn vertwijfeling na de aftocht van de koningin. Hij is een mens die zich niets afvraagt in zijn leven.

Zijn naam Ahasveros betekent zoiets als 'hoofdpijn'. Geen wonder dat je dat krijgt van al die drinkgelagen. Maar die naam laat ook zien dat hij zijn hoofd niet goed gebruikt, die naam is dan ook een geintje van de Bijbelschrijver. Ahasveros denkt niet na, hij is niet werkelijk geïnteresseerd in anderen. Daarom blijft voorlopig nog verborgen wie Ester is. Precies zoals Mordechai het wil. Maak je volk en je afkomst niet bekend heeft hij gezegd. En niet alleen de koning, maar niemand in het hele paleis vraagt door. Want het circus draait door. De waan van de dag regeert en de nieuwe koningin wordt ingelijfd in de mores van het paleis. Zo kan het gaan in het leven, geen vragen, we moeten door. Punt uit.

Of toch niet? De Bijbel vertelt altijd de andere kant van het verhaal. Zingt de tegenstem. Middenin dat machtige mannenbolwerk woont nu een vrouw, die hoort bij die God, die zegt: ik zal er zijn voor jou, ik laat jou niet alleen. Die hoort bij dat beloofde land waar ballingen thuiskomen, waar de koning niet regeert zonder een profeet, die hem bij de les houdt.

In de Talmoed, een joods commentaar bij de Bijbel, wordt Ester niet voor niets onder de zeven vrouwelijke profeten gerekend. Haar naam staat fier tussen die van Sara, Mirjam, Debora, Hanna, Abigaïl en Chulda. Haar profetische stem is nu nog verborgen, daar aan het hof, maar haar

aanwezigheid geeft hoop. En haar lied, dat zingen wij alvast met haar mee.

‘Kom zing het lied van Ester.’

Een lied dat helpt om je kracht te hervinden te midden van je kwetsbaarheid,
een lied dat troost als verlies je overmant,

en een lied dat voluit gaat voor het geloof, het vertrouwen,
dat het anders kan, dichtbij in ons eigen leven,
maar ook verder weg, voor al die anderen op deze aarde.

Zo klinkt dat lied...

Zijn woord wil deze wereld omgekeerd:
dat lachen zullen zij die wenen,
dat wonen zal wie hier geen woonplaats heeft,
dat dorst en honger zijn verdwenen.

Wie denken durft dat deze droom het houdt,
die zal kreunen onder zorgen,
die zal vechten in 't verborgen,
die zal waken tot de morgen dauwt –
die zal zijn ogen niet geloven.

Moge het zo zijn. Amen.

Zingen: ‘De wijze woorden’, Liedboek 1001